

Neegri Kuningas Kambuda.

Wälja annub

B. Linkgreim.

Cartus.

Schnakenburgi trüff ja kulu.

1876.

Meegri kuningas Kambuda.

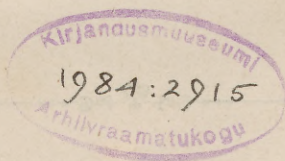
Wälja annud

W. Linfgreim.

Cartus.
Schnakenburgi trüff ja fulu.

1876.

Benjuri poolest lubatud.
Mias 5. Webruaril 1876.

I.

Täies purjes ujus Inglis sõjalaew Nelson, mis neegri-orjade kauplemise takistuses wäljas oli, õhtu Ahwrika ranna poole, Kapten Holbornil oli püssilm käes ja waatas sellega tüdimataalt eemalt paistwa maale.

Wihaga wasta tekki jalaga põrutades ütles ta iseeneses: „Ma kautan selle pergeli jahiga oma teenistuse au ja nime, ja Admiralitetist ööldakse ka weel wist midagi, mis magus kuulda ei ole, kui ma nüüd warsti head saaki kinni jaama ei trehwa. So kuus kuud käin mina ühte lugu siin wettes ja ole weel hiirtki kinni püüdnud, ehk ma kül selgeste tean, et selle ajaga kolm pärisorja laewa läbi on läinud.“

Kapteni ligidal seisis wana madrus Gibson, kes nii mitmes wõitlemises ligi oli olnud, ja auga saadud armid mälestuses kaugas kandis.

„Gibson,“ ütles Holborn tema poole keerates, „kas saad aru, kust see ometi tuleb, et meie midagi ei näe ega trehwa?“

„Härra kapten,“ wastas see, kät aupakklikult kübera külge pannes, kurat seda teab aga mitte ükski aus ristiinimene. Sest saadik kui Nelson wee peal liigub, ja mina teie kamandu all seisjan, ei ole meil niisugust laisklemise aega olnud. Enne oli jo päris lust ja rõõm jahtida, pea iga nädalas Jaime ühe Weluki *) kinni ja peastime waesed mustad wangist. Põrguline teab mis seal nüüd ees on. Maailm on ennem pahemaks kui paremaks läinud ja orja kaup õitseb täieste, aga nende kauplejate laewad lähwad nägemata meie

*) Pärisorja paadi.

nina eest läbi. Kui mina ka nii ebauslik oleksin kui ühesilmaga Seimur, siis usuksin wist nõidust."

"Mis nõidust?" küsis Kapten.

"Ühesilmaga Seimur peab, nagu madrused räägivad, waimusi nägema võima ja ta ise tõestab kindlaste, mitte üksi feda ja teist tonti ja tulist kummitust näinud olema, waid et ka weel iga õõse kell kaksteistkümnne aegas suur kolin ja mürin laewa ruumis olla."

"Rotid, rotid, Gibson; muud keegi kui rotid!"

"Muudugi õige, härra kapten; aga waimude nägijal on hirmus suur võimus eauslikude madruste üle ja nemad usuvad kõik, et Nelsonil hiljem ehk warem suur õnnetus ees seissta."

"Kumaluse wasta ei wõi midagi parata, Gibson; aga tule minu kajutisse, minul on sinuga rääkimist."

Mõlemad mehed läksid nüüd alla kapteni kajutisse. See sündis wäga arwa, et mõni madrus selle auuwäärt arwati fenna fisse astuda.

Gibsonil aga oli jes asjas teine lugu, sest et kapten teda nagu isa armastas. Holborn pani uffe luffu, istus punase sametiga polsertud sohwa peale. Kõnega ühe tooli peale Gibsoni tarwis näidates alustas ta juttu: "Gibson, meil on üks julge mees tarwis."

Gibson jäi kuulama, sest julgus oli alati tema pea asi.

Kapten rääkis edasi: "Drja kauplejad on kawalamad kui meie, sest nad mõistwad meid ikka petta. Kui sina mind aitad neid finni püüda, wõid omale hea peutäie kuldtükka teenida."

"Kuldtükka?" ütles Gibson weidra näuga ja käsi lahutades. "Ennem tahaksin mina haikala kõhtu pugeda, kui oma sohuse eest kapteni käest palka wastu wõtta. Mis on teha härra kapten? Mina olen kõigi peale walmis."

"See asi ei ole aga sugugi kerge; sina pead nagu spion maale minema."

"Hm," wastas Gibson; "spioniks kõlban mina niisama

wähe, nagu nõõpaul suuretüti wärawaks, aga kui see härra kapteni ja kuninga kasuks on, wõtan siiski selle oma peale."

Holborn koputas temale sõbralikult öla peale ja ütles: „Homme õhtuks läheme senna kaljude wahele lahesse antru peale, seal oleme täieste warjatud, et meid kaldalt ei wõi näha. Seal laseme kaldale käimiseks ühe paadi wette ja sellega pead sina maale minema ja pärisorja kauplejad ülesse otsima. Ma usun kindlasti, et need siin lahe ümber laudur asuwad. Kui sa neid oled leidnud, siis pead mulle tulede läbi, mis mina sulle tähendand, tarwilikult teada andma."

„Wäga hea härra Kapten, aga nemad saawad minu külles warsti spioni haitsu tundma ja mulle ka seda mõõda spioni palka maksma."

„Sina pead wõeras riides minema; kül mina muretsen kõige eest, aga üht asja pead weel tähele panema: Ükski hing Nelsoni peal ei pea meie nõu teadma. Nüüd mine; täna ööse magad teki peal masti ligidal."

Gibson läks, mõeldes, mikspärast see siis nii salaja pidi sündima.

„Seal taga peab wist midagi iseäralikku peidus olema," ütles tema iseeneses, „aga mis see mind puudub? Minul on üksi sõna kuulda, muud midagi." Kui Gibson kajutist wälja tuli, astus ühe filmaga Seimur tema juure ja ütles: „Noh Gibson, sul oli täna õnn mis iga ühele nii pea ei trehwa. Mis sa siis seal kapteni juures õige tegid?"

„Minul on puruks hinu otšas igapäaw nõõrisid rebida ja mästi ronida. Minu kondid jääwad ka wanaks ja tangeks ja tahaksin hea meelega wiimjed pääwad kindla maa peal rahulikult lõpetada, aga kapten ei taha mind enne lahti lasta, kunni kontrakt ümber on."

„Soo, sinu himmu on siis Nelsoni pealt otšas? Mina usun seda kül. Ka minul ei taha enam elu heaste passida, wõi teha wärišeb nagu oleks õnnetus meie peale tulemas."

Ma ütlen sulle, see ei kõlba sugugi, et meie just siin kohas passi peame. Waimud loowad oma wõrku meie ümber mina soowin, meie jääksime parem kõrgele mere seljale."

Waewalt oli tema oma jutuga walmis, seal astus kapten kajütist wälja ja kumandas laewa kõrgele mere selja poole keerata. Tüürman kruuwis tüüri ratast, madrused ronisid masti; pika läänuga keeras Nelson ümber, ja puistas juuretükkidest paar pauku wälja, ligida kaldale jumalaga jätmiseks.

Seimur naerates heal meelel seda nähes. "Dmetegi on tema himmu ühekorra ootamisest otsas," ütles tema iseeneses, "ja minu sõbrad saawad jälle hinge taga. Kui lugu nõnda edasi oleks läinud, oleks ma wiimaks pidand waimud tema oma kajütis kolistama sundima."

Nelson sõitis tükk aega mere seljal edasi, pööras siis häkitselt ümber ja jooksis ühte pisukeste lahese sisse, mis überringi kõrge mäekupude läbi warjatud oli. Wesil oli siin sügam, selge ja wäga wäike, sest et jenna kusti poolt tuur sisse ei peasnud.

Kapten laskis ankrud wälja heita ja purjed kinni kōita. Seal seisid nüüd see päratu suur laew liikumata paigal ja mastid waatasid nagu laastatud puuladwad taewa poole.

"Pergel wõta," hüüas Seimur, "mäed on kõrgemad kui mastid; naad wõiwad hõlpsaste lõksu joosta. Aga kalda laugust laewalt filmaga mõetes ütles tema iseeneses: „Minu nõu lähab siiski korda."

Madrused hakasid kõik libedaste töösse; ühed lautasid märjad purjed pääwa paistele kuivama, teised lappisid ja parandasid katkisid purjeid, ehk tõrwasid ja wärwisid laewa, kust ära oli õerunud. Igauhel oli oma töö.

Õhtu tuli kätte ja kell kutsus mehed õhtu palwele. Wastisid ei olnud siin wäga suures wees suuremat tarwis ja sellepärast lasti mehed enamiste kõik kajütisse.

Pimedus tuli wäga ruttu, ja et kapten latred põlema

panna oli keelanud, siis oli teki peal kottpime. Seal tult Seimur tasailufest kikiwarwul kunni trepini ja waatas seal hoolega ümber. Kui ta kedagi elawat hinge ei näinud, lasi ta trepi alla ja astus paati, tegi selle lahti ja sõudis tasa kalda poole. Seal ronis ta läbi wõsastiku ühte kõrge mäe otsa ja tuli ühe tunni pärast niisama tasa tagasi, nagu läinudki oli. Keegi polnud teda näinud; ta wõis julgeste oma koisje pugged ja magama heita. Mis see õõsine jalaja käik tähendab, jääb lugejale praegu seletamata, sest meil on esiteks meel Gibsoniga tegemist. Natuke aega enne poolt ööd läks Gibson pool kähili ja nii tasa, et kõige ergem kõrw seda kuulda ei wõinud, kapteni kajüti poole. Ühe wäikse koputamise peale tegi Holborn uffe lahti ja pani kui Gibson seesoli, jälle lukku.

„Gibson,“ ütles ta tasase häälega, „ma tänan sind, et sa selle kardetawa teele walmis oled. Siin on üks Ameerika istanduse omaniku ülikond, ja seal on püstolid ja põue odad; need lähwad sulle tarwis. Et sina nagu pärisorjade ostja oma tütki edasi wõid mängida, siis pista ka see kukur kulda tasku. Ruda sa seda pruugid,“ on üks puhas, kui sa aga oma asjaga korda saad. See on ka tarwis, sinu nagu natuke muuta, sellepärast wõta see plaaster ja tee sellega oma kulnud mustaks. Nüüd tuleb see kõige tarwilisem tütk: Siin on kolm tulipunast latrit. Kui sa pärisorja kauplejaid ei leia, siis sul pole neid tarwis pruukida. Kui sa aga leiad, siis paned ühe õhta põlema nii suguse kohta kust laewa peale wõib näha; kui hakate siisje laadima, siis lask, ja kui teie kaldalt ära sõuate, peawad kõik kolm põlema.“

„Aga kuda ma Nelsoni peale tagasi saan?“ küsis Gibson.

„Üks wõitlemise ajal saame meie kõrgel mere peal olema,“ wastas Holborn; „enne ja pärast oleme siin lahes.“

Gibson pani omale uue mundri selga ja pääsis ilma kellegi nägemata laewa pealt lootfikusse ja sõudis öö pimeduses edasi. Kui ta tütk aega mööda kallast edasi oli sõunud,

juhtus tema ühe fopi sisse, mis ümberringi wõsudega kaetud oli. Siin astus ta lootiskust wälja ja fidus selle ühe paitsu põesa peitu kõwaste kinni. Nüüd marsis ta kallast mööda tüdimatalt edasi. Kui ta jo umbes paar penikoormat edasi oli läinud, waatas ta kogemata tagasi ja nägi ühe eleda kollase tule paistma. Et ta selgeste teadis, et seal mägedes inimesi ei elanud, siis ei wõinud tema ka aru saada, kust see tuluks paistis. Nelsoni pealt ei wõi see mitte paista, ütles tema iseeneses, „sest tema mastid ei ulata üle nende mägede; ka ei ole mina veel iialgi laewa peal kollase tulega latret näinud.“ Mida kauem ta järele mõtles, seda selgemaks läks tema meelest, et laewa peal üks äraanda on, kes pärisorja kauplejatele märki annab. Ta arwas seda meest omas mõtes ka selgeste teadma, kes niisuguse tüki peale walmis olla. Ta oli kahe wahel, kas pidi tagasi wõi edasi minema. Wiimaks wõttis nõuks edasi minna, et ta kuimal maal hõlpsamine selle saladuse kinni lootis saama kui wee peal. — See oli üks kottptime õõ; tihti peale komistas ta puujuurikate peale maha, aga ruttas siiski tüdimata edasi ja kui pääw ülesse tõusis, oli ta kesi kalju mägestikus, kust wahelt üks kitsas kanaal kaunis ruumilise lahesse wiis, mis aga nii kitsas oli, et Nelsoniga läbi ei wõinud päästa.

„See on jo pärisorja kauplejatele ilmatu hea peidurgas,“ ütles tema iseeneses, „ja see peaks wäga ime olema, kui nad siin lahe ümber ei elusta, sest siit ei wõi neid miski moodi kätte saada.“

Mööda lahe kallast edasi minnes nägi ta eemal palmi puude all ühe neegri küla paistma. Kohe wiimses nurgas olid kolm Weluti seismas ja kõik rand kithas neegritest. Ühe palmi puu alla jäi ta seisma ja katsus kas sõjariistad korra peal pidid olema. Kui ta need heaste käepärast oli seadnud, sammus ta edasi neegri küla poole ja röömustas ennast loomuse ilust, mis harraliku iluga tema filma paistis.

„Sumal on meie inimestele kõigi head külluses annud, ja nemad võiksid rahus ja rõõmus üksteisega elada;“ ütles tema iseeneses, „aga need peavad enamaks, üheteise elu rüüstada ja üksteist tühja hinna eest ära müia. Millal saab see aeg kätte jõudma, et püha risti usk oma ligimise armastuse taimed meie nurmedelle istutab, ja seda kene maakohta rahuliseks paradiisiks ümber muudab?“

II.

Enne kui Gibson nimetatud neegri külasse jõudis, juhtus miski tema filma ette, mis tema südant sügavaste liigutas. Mägedest tuli hea salt musta inimesi wälja, kes kõik ühe keti külge kinni olid pandud. Üks walge mees pidi piits käes käis nende kõrwas, ja andis halastamata neile pihta, kes wäsimuse pärast edasi ei tahtnud minna. Üks must peaaegu üsna halasti mees, kellel hiilgawatest klaas kolineatest frants kaelas oli, sõitis ratsa teisel pool orja karja kõrwas. Temal oli ühe tugewa neegriga, kes serwa peal kinni oli, iseäranis tegemist, ja andis temale oma palja jalaga hobuse seljast ajuti mööda külge. Selle filmad sätendasid küll selle juures nagu tuluke wiha pärast, aga ta oli wait, sest ta teadis, et iga sõna tema piina lisama saab.

Kui Gibson ligemale tuli, nägi tema, et iga õnnetumal raske raud rõngas kaelas oli; iga rõnga külles oli obadus ja neist obadustest oli kõigist raud ahil läbi pandud, nõnda et nemad kõik üks teise külles kinni ja põgenemine hoopis wõimata oli.

Ratsa mees tuli Gibsoni juure ja küsis pooliku ingliskeele tema käest, kas ta orjast osta tahab. Gibson arwas omal mõne tubli mehe tarwis minema, otis kohe kolm kõige suuremat ja tuugewambat teiste hulgast wälja, küsis hinna järele ja maksis ka küsitud summa kohe wälja. Ratsa mees

lastis nüüd ostetud orjad teiste hulgast ahilast välja võtta, andis need Gibsoni kätte ja ajas teised ranna poole edasi.

Seal astus see endine sõrmamine mees, keda Gibson ka oli ostnud, tema juure ja rääkis temale selges inglise keeles: „Masja, jätka mind seie minu isamaale, sest mina olen selle maakoha kuningas, kus peal meie praegu seisame ja pean surema, kui mind viiakse orjaks ära võera kohta.“

Gibson ei pannud mitte vähe imeks, kui kuulis, et ta ühe musta würsti oli ostnud. Ta vaatas teda peast jalguni ja nägi, et ta hoopis ilusama keha ja puhtama näuga oli, kui teised neegrid; aga ta ei teadnud siiski teda täiesti uskuda.

„Kas sinu vennad ka inglise keelt räägivad?“ küsis tema.

„Ei Masja, need räägivad üksi oma ema keelt.“

Kust sina siis selle tarkuse kätte said?“

„Masja, minu isa majas elas üks inglase mitu aastat sõbra kombel. Mina olin see lord veel weike poisikene ja õpisin tema keele kätte, ja olen pärast seda mõnda lorda võerastega, kes meie rannale maale tulid, rääkinud.“

„Mis sinu nimi on?“

„Kambuda, härra!“

„Kuule Kambuda,“ ütles Gibson, „kui sina mind mõne aja truuviste teenid, siis ei taha mina mitte üksi sind ja sinu wendi mitte siit maalt ära viia, waid sina pead weel peale selle minu abiga oma trooni peale tagasi saama ja oma rahwast õnnelikult tegema; aga mina nõuan ka kõige suuremat kassu täitmist teie käest.“

Kuningas Kambuda vaatas suurte filmadega tema otsa ja wärihes rõõmu pärast. Kui esimine mõte hoog mõõda oli, langes ta Gibsoni jalgade ette maha, tänas teda palawa pizaratega ja wandus temale igawest ja kindlat truuwust.

„Hea küll,“ ütles Gibson; „ehita mulle nüüd kõige enne üks (hüt) maja ja tee see kahe jäuga; üks pool minule ja teine pool sinule ja sinu wendadelle.“

„Masja, meil ei ole kerweid,“ ütles Kambuda.

Siis läks Gibson nendega neegrite hüttide juure ja ostis sealt kalli hinna eest ühe kerwe ja sae. Nüüd hakkasid kolm orja koha tööle ja kõige enne palmi puid maha rajuma, kui Gibson neile ühe koha, kust ta üle lahe selgeste wõis näha, kätte oli näidanud.

Kui naad nüüd postisid maha püsti seadsid, tuli üks laia õlekübaraga walge mees nende juure. Sel oli lai mõel wõol ja mitu püstoli wõo wahel ja näis wihast nagu olema. Pika sambruga astus ta Gibsoni poole ja ütles wihase häälega: „Kes sina oled külamees ja kuda ja seda tohid, minu metsa maha rajuda?“

„Sina wõid mind nüüd esiotfa Gibson nimetada,“ andis see temale wastuseks. „Kas see sinu wõi mõne teise mets on, seda mina ei tea, aga seda ma tean wäga selgeste, et mina üks pärisorjade kaupleja olen nagu sinagi ja tahan siin oma rahaga ennesele rikkust teenida selle kaubaga. Nüüd ütle mulle ka, kes sina oled.“

„Minu nimi on Stuart ja pean seda kohta siin jo kümme aastat oma päris omaduseks, ja ei taha seda sugugi kallida, et sina siit orje ostad.“

„Kahju kül, aga mina pean sest wäga wähe pära, kas sina seda kallid ehk mitte. Seal seisab minu suur laew kindlas peidus. Kui ma märki annan, on see filmapill wäljas ja wõtan sinu wiletsad Belufid kõige orjadega tükis ära ja pean neid ilma ostmata omaduseks. Nõõwlide wasta rõõwolit mängida, on minu meelest üsna lustilik ajawiide.“

Stuart läks pahameelega ära; Gibson aga waatas imeks pannes järele. „Ma ei taha enam Gibson olla,“ ütles ta iseeneses, kui see teesama Stuart ei ole, kes kümme aasta eest kõik kapteni waranduse ära kääpas ja sellega Nelsoni pealt leikama pani. Smet et jooksis mind enam ei tunnud. Aga see plaaster jo ja wõeras ülifond, pealegi weel kümme

aastat. Raptenil saab aga tuline heameel olema, kui mina temale niisuguse frantsi ohelikku otsas kätte wiin."

Wähe aja pärast tuli Stuart tagasi ja küsis: „Kas sinu laewa peal on ka suuritükk?"

Rohkeste niipalju, et julgeste iga ühe wasta wõin hakata. Need on jo mõnegi laewa põhja lastnud ja mina tulin itla terwelt läbi."

„Siin tohas sinu kaup ei lähe, sest sõjalaew Nelson on ligi."

„Seda pole minul tarwis sinu käsu esimeseks kuulda, ühel õigel orjakaupmehel on omalgi filmad ees ja taga. Pealegi on minul sõbru Nelsoni peal, kes teda minu kaela peale tulla ei lase. Sa maksaksid palju selle eest kui sa sedasama wõiksid."

Stuart waatas suurte filmadega tema otsa; ta tahtis pikemalt teada saada ja küsis edasi: „Kas Nelsoni enese peal?"

„Mina ütlen sulle, sina oled wäga himmulik nudise peale; kudas ja seda wõid loota, et mina oma saladusi sulle awaldan? Meil ei ole jo kompani kaupa, waid igaüks otsib oma kasu."

„Wist ehk wõiksite üks teisele abiks olla," ütles Stuart.

Gibson raputas pead. „Mina olen oma sõbruse Nelsoni peale suure summaga ostanud," ütles tema, „ja mul pole sugugi lusti wõeraid sest osa wõta lasta."

„Ära ole nii wäga uhke oma sõbrusega," ütles Stuart, „sest minul on Nelsoni peal niisamasugune õigus. Üleüldsa tahtsin mina sulle öölda, et sina kauba ära rifud ja wäga kallid, pea kolmekordse hinna maksad. See wilets kuningas Shirman, kelle käest sina need kolm orja ostsid, jonnib nüüd selle hinna järele ja ei taha ega taha wana hinnaga orje käest ära anda. Eks see oleks palju parem, kui meie kõige pealt hinnad ühed peaksite?"

„Hm, mina ei pruugi sest suuremat tähele panna. Kui ma oma ise paar Beluki ehitan ja nendega nii kaua kaup laewa peale wean kunni minu suur laew täis on, wõidan

fiiski enam kui fina. Waata hull toob hulga. Aga meie võime jo fiiski veel seltsis kaubelda, aga täna tahan mina rahu saada."

Stuart läks jälle koju poole tagasi; temal oli tuline himmu Gibsoniga sõbrust teha, sest Gibsoni suur laenu näis tema praeguse kaubale väga tarviline olema. Vähe aja pärast läks ka Gibson tema järele, sest ta tahtis orjakaupa ligemalt waadata. Säre pilt seisis tema filma ees, kui ta mere ääre jõudis. Mägedest tuli ifka veel salga kaupa muste orje alla. Muist olid niisama ahilas nagu esimisedki, aga teistel oli üks pambuse puust lat kufila peale köidetud ja käd selja peale kinni seutud. Kui nad rannale jõudsid olid puruks wäfind ja istufid koke palama liiwa peale maha. See mahaistumine aga ei olnud sugugi kerge, sest kui üks istuda tahtis, pidid teised sedasama tegema ja kui üks ülestõusis pidid ka teised kõik, kes selle puu külles kinni olid, ülestõusma. Muist olid teekonnast nõnda wäfind, et oma wiletsa ajemelle koke magama jäid, suurem jägu aga ulufid ja oigafid oma wangipõlwe üle.

Stuart käis ühe juurest teise ja katsus nende liikmed läbi. Nad pidid ka oma suud lahti tegema, et hambaid näha wõis. Naifed ja pisufesed lapsed karjusid, aga tema ei tunnud halastust. Kui kisa hoopis suureks läks, astus Stuarti käsu peale üks ülewaataja ligemalle, ladus piitsaga hulka ja see aitas.

"Orjad on kõik terwed ja tugewad," ütles ta ifeeneles, kui oma talitufega walmis oli, „aga see põrguline Shirwan on korraga määramata kalliks oma kaubaga läinud. Kui ta mitte järele ei anna, pean kül oma teenistufe hoopis järele jätma. See on kõik selle pergeli Gibsoni süü ja mina ei saa teda muidu oma kaela pealt ära, kui pean katsuma temaga seltsis kauplemas hakata."

Kuningas Shirwan nägi Gibsoni tulema, jooksis tema wasta ja paffus temale oma orje müia. Ka Stuart tuli jenna ja palus neid nüüd mitte osta. „Meie saame sellega

forda," ütles tema; „enneaegne ja hädaline kaup on meie mõlemile kahjuks.

„Täna ei ole mul himmu osta," ütles Gibson Shirwanile; „homme saame näha kuda kaup lähab."

„Tema hakkab minuga ühte nõusse," mõtles Stuart, ja pakkus selle peale toetades orjade eest nii madala hinna, et Shirwan vihaseks sai ja ta filmad peas keerlesid ja punased mokad veel punasemaks läksid.

„Dee peale oma tempusid sina must f. . . , ütles tema; „aga homme, kui su kaup nälja läbi näutumaks on läinud, annad siiski selle hinna eest ära."

„Gibson ei võinud mitte kaua selle jälestama lugu hulgas olla, ta läks ära ja ronis ühe mäe künka otsa, mis nagu sukru pea wälja nättas. See oli tubli tüff tööd senna otsa ronida, aga see mägi näis tema latornidelle tarwis olema. Kui ta mäe ladvale oli jõudnud, nägi ta selgeste, et tema märku andmine sealt Nelsoni pealt nähtud võis saada.

Kui Stuart Gibsoni senna mäe otsa nägi ronima, läks ta tema järele ja küsis: „Mis sa seal teed?"

„Sinu küsimise himmu lähab ka liiale," vastas Gibson, „aga ma võin sulle seda siiski öelda. Kui täna pime tuleb, panen mina sete ühe märgi ülesse, et oma laewale teatada, et ma siin olen. Minul on üks mees, kes mulle niisamuti vastab, kas Nelson mulle kahju võib teha."

See sõnum polnud sugugi Stuarti meelt mõõda, ta läks mäe otsast maha ja oma orjade juure tagasi; ka Gibson läks mäelt maha ja oma orjade juure, kes selle aja sees nii usinaste olid tööd teinud, et weike maja peaaegu üsna valmis olid kui, üks aga veel puudus, mis kallal naad praegu põimisid. Ratus oli suurtest palmi puu lehtetest ja kõik see ehitus oli nii hõlpsast ja sündsalt kofku pandud, et Gibson seda imeks pani.

„Kambuda," ütles Gibson oma ostetud würostile, „kui

pime tuleb mõtad fina selle latre, lähäd sellega jenna mäe harjale, süütad seal tule põlema ja paned siis ühe puu otja, nõnda et see tuli üle kaljude igale poole mere peale paistab."

"See saab sündima," ütles Rambuda, ja tegi oma tööd edasi.

Varsti jõudis ka pime kätte; seal võttis ori latre ja läks sellega mäe poole; Gibson istus onni uſse ette ja waatas hoolega jenna poole kust eile õõse see kollane tuli oli paistnud, kas see ka täna jälle nähtawalle saaks tulema. Si tuurind ka kuigi kaua, seal nägi ta sellesama tule mis eilegi.

"Mis see muud mõib olla, kui mõne juudase märk," ütles ta iſeenefes, „ja see juudas peab iſe Nelsoni peal olema, sest Stuart ei salga ka sugugi, et temal Nelsoni peal sõbru on; aga küll ma wiimaks iſka selle jälile saan."

Kui ta nüüd nägi, et punane tuli tähendud mäelt paistma hakkas, kästis ta orjad magama minna ja tegi iſe ka seda sama, sest ta oli oma tänase käimise ja toimetamise peale puruks wäfind. Kui Rambuda tagasi tuli, magas ta täieste. See tänulik must mees aga heitis enne magama minekut tema aseme ette põlwili ja tegi palwet tema eest oma Sumala poole.

III.

Gibsoni eſimine mõte üles tõustes oli eile õhtane kollane tuli; see ei tahtnud foguni tema meeleſt ära minna ja ta ei pannud selle mõtega Rambuda küsimiſt, mis ta hommiku jõõgiks pidi muretſema, tähele. Siis waſt, kui see wähe aja pärast teiſt korda küſis, võttis ta taskuſt ühe kuldtüki, andis selle Rambuda kätte ja ütles: „Mine külaſſe ja katsu mis ka selle eest meile toiduks kätte ſaad."

Waewalt oli ori ära läinud, seal tuli Stuart tema juure; „kuule sõber," küſis ta, „mis ka arwad, kas Nelson peaks weel ſiin kuſkil peidus olema, wai on jo ära läinud?"

„Seal mägede warjus on ta praegu ankrus,“ vastas Gibson.

„Kust ja seda tead?“ küsis Stuart.

„Miks mitte,“ vastas Gibson naerdes, „sest et minu sõber Nelsoni pealt mulle märki andis. Sinu meelest näib siis see üsna loomulik asi nagu nõidus olema.“

„Kui palju sa maksad oma sõbrale?“ küsis Stuart.

„Pool minu teenistusest. Ma arvan, sest on jo küll.“

„Enam kui küll, üleliiga, üleliiga!“ karjus Stuart.

„See kuradi koer Seimur imeb meid mõlemid ja pistab kahelordje kaju tasku. Aga oota pois, kui ma temaga jälle kokku saan, lõõn ta pealuu sisse, enne kui poole teenistust temale wälja maksan.“

„Aga siis ei saa tema jo find enam teenida. Muidugi on tema üks päris narukael, aga see kaup on fõrd tehtud ja peab meil ka peetud saama, muidu annab ta meie seisupaita kaptenile üles ja siis“ —

Stuart kratsis selle peale kõrwa tagant. „Meie wõime sest kahelordjest tolli maksust peaseda, kui meie kokku kauplema hakkame,“ ütles tema. Mina soowin kõige tõega sinuga kompanii kaupa. Nii pea kui Nelson siit ära on läinud, saadame ühe Welusi täie teise järele sinu laewa peale, ja kui see täis on, lähäb üks meist kaasa, kunni teine siin ülesse ostab. Meie kaup ei saa siis ialgi seisma, iseäranis weel, kui meie jenna poole teise wregati juure muretsfeme.“

Gibson, kes nüüd küll teadis, vastas: „See ei ole küll ilmaški minu mood, kompaniis kaubelda, aga siiski selle korra tahan õige korrald katsuda. Siin on raha, läh mine ja osta aga üksti need, mis praegu rannal saada on.“

„Miks nõnda?“ küsis Stuart.

Seal ütles Gibson temale kõrwa sisse: „Ma olen üks päris narr, et ma sulle oma salajamad nõud ja mõted awaldan, aga ma olen fõrd find hakkand ufaldama. Pane

tähele, minul on nõu kuninga Shirwani wasta sõtta minna ja mitte enam poolt kopikat orjade eest wälja anda. Sõjariistadest ja meestest ei ole mul puudust ja ma saan nende alasti narride üle hõlpaste wõitu saama."

Nüüd läks Stuarti nägu üsna lahkeks. Nii osawat julgust ei arwanud tema Gibsoni kübara alt mitte leida olema. See nõu oli wäga tema meele pärast ja ta andis nõu, kogu musta kuninga wastu wälja minna.

"Etiteks peawad jo minu mehed laewa pealt siin olema," wastas Gibson; "aga ma lasen naad siis wast maale tulla, kui ostetud orjad jo laewas paigal on." Stuart oli selle nõuga rahul ja läks minema.

Must Rambuda oli selle ajaga toiduga tagasi jõudnud ja see toodud toit oli Gibsonil wäga moka järele. "Rambuda," ütles tema, kui ta sõõnud oli, "tule seie, mul on sulle midagi öelda. — Kas sinul on see mere kallas siit ümberringi tuttav?"

"Ja on Maasja; kui mina alles prii olin, rändasin ma tihti oma riigi piirides ümber, ja õpisin kõik kohad tundma."

"Dühja ka," wastas Gibson, "sina räägid jälle omast riigist. Kas sa siis tõeste kuningas oled?"

"Ära ole sellepärast mitte lahewahel Maasja. Siit mitte kaugel mägede wahel on minu palee, aga Shirwan ajas rahwa minu wasta mäsama ja astus ise minu trooni peale."

"Kuda see siis tuli, et tema sinu wasta mäsama hakkas?"

"Maasja, see oli siin maal wanast ajast see mood, et kuningad raha eest inimesi müüsid. Minu meelest oli see üks kõlwatu mood ja kui ma oma isa asemelle trooni peale sain, keelasin selle inetu inimese kauba ära. Seal said wägewamad rahwa seast wihaseks, ja ütlesid: Meie ei wõi üht kuningad pidada, kes meie sissetuliku kinni paneb. Shirwan, minu esimine minister, oli kõige esimine ja ta tegi nii kaugele, et mina trooni pealt ära sain lükatud. Mulle anti üks pisuke onn eluforteriks, kus mina oma naise ja lapsega

pidin elama. Tema tahtis meid ära lasta tappa, aga rahvas ei lubanud seda. Nüüd hakkas tema inimesi müüma; esiteks üksi kurjategijaid ja süüalusi, aga varsti ka ilmasüüta inimesi. Kui tema alamad nägid, et raha võisid teenida, püüdsid nemad mägedest ilmasüüta inimesi kinni ja viisid tühja hinna eest tema kätte. Kui see veel vähe oli, püüdis ta ise kinni, keda kätte sai. — Ta kartis, et mina jälle oma käd trooni järele wälja saaksin sirutama, sellepärast wõttis tema minu, minu naise ja lapse kinni ja wedas meid seie. Minu süda on väga rõõmus, et mina sinu kätte olen jhutunud, aga see kurvastab mind, et mina oma naisest lapsest lahutud pean olema.

„Miks sa ei öölnud mulle seda eile?“ ütles Gibson; mina oleks nad niisama ära olnud, aga nüüd on nad wist ammu Stuarti käes.

„Oh ma kartsin seda kül Maassa, aga see ei ole veel fiiski hilja, Mirjamit ja last inetumast orja põlwest peasta. Kui sina tahad.“

„Sina pead oma abitaasaga ühendatud saama,“ ütles Gibson, „aga seda üksi sinu enese truutuse ja sõnakuulmise läbi. Sa nägid eile õhta seda mäge, kust see kollane tuli paistis. Selle mäe ligidal ühes weikses lahes on sõjalaew Nelson, mis sinu priiuse ja riigi sulle jälle kätte saab andma. Sinna laewa peale pead sina minema. Ühes Mongorewe põesa peidus, mis ühe rippuva punase kalju kalda all kasvab, leiad sina ühe lootliku. Sellega sõuad sina Nelsoni peale ja küsid kapteni jutule. Kui sina temaga luffustatud uufe taga üksi oled, siis räägi temale nõnda: Mina olen kuningas Kambuda; mind saadab Gibson kapten Holborni juure selle palwega, ühe filmaga Seimur ahilasse panna, sest tema annab orjakauplejatele tuledega märki, mis ta seal mäe otjas põlema paneb. Kui sina tema ahilasse paned, et tema orjakauplejatele enam märki ei wõi anda, siis lähäb siit kohe

esimine Welu orjadega mere peale, ja sina wõid selle hõlpsaste kinni wõtta. Kui see sündinud on, saada muist soldatid teist laudu maad mööda minu juure ja asu ise Nelsoniga teatud lahe ette wahti, et keegi minema ei pääse."

Rambuda oli kõige hoolega oma peremehe juttu kuulanud. Käed rindade peale risti pannes kummardas ta Sumalaga jätmiseks ja kadus palmipuude wahele ära. Gibson aga läks selle peale mere ääre, Mirjamit ja tema last üles otsima. Sälle seisis tema silma ees eiline jäle kuu. Et kuningas Shirwan orjade eest wäga kõrge hinna päris, olid need enamiste müümata. Et need aga kargu ei pääseks, olid nad kõik weel raudadega ja latidega üksteise külles kinni. Põlastamise wäärt oli see waate, aga Shirwan ei tunnud halastust. Gibsonile torfas see aga wäga südamesse, kui ta waesed orjad selle wiletsuse sees nägi.

Teistest wähe maad eemal üsna mere kaldal olid naised üksteise külge ketitud. Ühel nende seast oli laps süles ja nuttis libedaste. „Kas sina oled see kingaana Mirjam?" küsis Gibson.

See waene aga ei mõistnud sugugi inglisi keelt; aga et ta oma nime kuulis nimetawat, tõusis ta suure waewaga üles. Gibson püüdis temale märkide läbi mõista anda, et tal nõu teda ära osta ja tema mehe juure wia. Seal oli tema rõõm otsata; ta naeris, nuttis, rõõkis rõõmsal näul oma lapsaga ja andis oma heategija jalgadelle suud.

Gibson läks nüüd Shirwani juure ja ütles: „Sinu lootus, et mina sinu orjad ära ostan, on muidu; mina ja Stuart oleme üks ja tema hooleks on orjade ostmine. Mina tahan aga üksi Mirjami omale teenijaks osta ja annan sulle selle ühe eest sellesama hinna, mis mina eile Rambuda eest maksin."

„Minul on aga nende orjade, Rambuda ja Mirjami juure üks tingimine sulle ette panna," ütles Shirwan; See perekond ei tohi mitte seie rannale jääda, waid peab õige ruttu üle mere wiitud saama."

„Miks pärast?“ küsis Gibson.

„Kui minu alamad mäsama hakkavad, siis —“

„Ah joo, nüüd ma mõistan,“ ütles Gibson. „Sina tahad oma vastase laela pealt ära saata. Mina luban sulle, et naad mitte kauaks seie kaldale ei pea jääma.“

Kui Mirjam ahilast lahti sai, ei võinud ta rõõmu pisaraid mitte tagasi hoida. Ta wantas last vastu rindu, hüp-
pas rõõmu pärast ja andis Gibsoni jalgadelle mitu korda suud.

Gibson wiis selle wüstkina oma onni ja laskis orjad tema jäulks weel ühe onni juure ehitada, kus sees see perekond wõiks elada. Ehk küll Kambuda oli kinnitanud, et tema mere kalda selgeste tunneb, siiski oli Gibson rahutu ja kartis, et Kambuda ei saaks ehk Nelsoni mitte ülesleidma.

„Mägede pealt saan mina ehk tema lootsikut wee pealt nägema,“ mõtles tema ja hakkas mägede poole rändama. Täti aja pärast jõudis tema ühe mere neeme otsa, mis kaugele maa sisse läks ja kuhu mägedest üks jõgi sisse woolas. Jõe wesi oli nii ütle mata selge ja kenna, et ta edasi ei wõinud minna, waid tema ilu tähele pannes seisma jäi. Kaldal kasvawid palmipuud ja muud lõunapoolsed kasud; kõik sugu lilled ja õied ehitawid jõe kallast ja kauge mält paistwad saared jõe seest niisamasuguse iluga ehitud waataja filma. Kõrge palmi okste peal kõikusid ja rägistasid ahwid ja pabuloid ja palju muid sulgnikusi. Weest kupu lehtede wahelt pistid kaks jõehobu (Hippopotamust) oma pead wälja ja sõid oma määratu lõugadega kaldast alla ripuwad rohtu ja kasusid. Neist wesi lõwidest tähele panemata sõudsid mõned neegrite kanoed jõest üle. Gibson kartis need jõe metsaliti iga filma-pilt nende kallale minema, aga need ei pannud kumbki üks-teist tähele ja neegrid läksid rahuga mööda.

Kõrgemal mägedes läks loomus ifka weel ilusamaks. Tema läks teeraja pealt kõrwale ja rändas hea õnne peale edasi. Ühes paigus palmipuu salgas oli hea salt neegrid

parfema puie maharatjumisega ammetis; teised jälle põletasid ja õenestasid neid maharatjutud tüükaid tühjaks ja tegid neist omale kanoesid (pijufesi lootfikuid). Nii pea kui naad teda nägid, wiskasid oma töö käest ära, jooksid karjudes laiali, sest nad pidasid teda orjakauplejaks, kes nende priiust tahab riisuda ja neid Ameerikasse ära müia. Gemale jäid nad seisma ja wahtima. Gibson püüdis neile märkide läbi näidata, et tema rahu mõtega nende juure tuleb, aga nad ei uskund teda mitte ja hoitsid endis peletuse eest parem eemale.

Gibson ronis weel kõrgemalle. Kui ta nüüd ligema maa harjale jõudis, nägi tema, et ta selle teekonna ilma asjata oli käinud, sest mitu madalamad mäed keelasid waatust mere peale. Tema ronis mäelt maha ja ootas ööd kätte tulema. Kui kollane tuli jälle paistma hakkas, siis wõis ta arwata, et neeger Nelsoni ei olnud leidnud, ehk metsa ära oli ektinud. Kuna, tükk aega peale poolt ööd, istus ta oma onni ukse ees; aga kui siiski kollane tuli paistma ei hakanud, heitis ta rahulikult magama.

IV.

Kambuda lootus, oma trooni kätte saada, täitis teda rõõmuga. Kerge samm ja lahke siidamega rändas tema läbi metsa edasi, Gibsoni käsku täitma. Pääwa palawusest ja okastest tähele panemata, mis tema paljaid jalgu lõhkusid, sammus ta nii hoolega edasi, et aegsaste tähendatud kohta jõudis, kus lootfik pidi seisma. Tema terawad filmad leidsid lootfikku warsti ülesse; ta tõmbas selle põesa alt wälja, istus sisse ja sõudis tugewa jõuga senna poole kus Nelson pidi seisma. Si wältand kuigi kaua, seal jõudis tema senna lahke, kus Nelson oli. Kaewa peal oli Gibsoni kadumiseft saati madruste hulgas juur segadus, sest nemad arwasid, et tema salaja putku oli läinud ja panid wäga imeks, kuida niisugune wana wesiwebane, kes kaptenile alati nõnda truud

oli, niisuguse häbipleri oma nime peale oli teinud. Kapten, kes kül teadis, oli sellega rahul ja jättis neid nende arvamise juure.

Seimur oli iseäraliku salaliku näuga ühe juurest teise läinud, ja kõrva sisse sosisistanud: „Mina tean kül, miks pärast Gibson leikama pani: Waata, miks kapten seie araneetud sappi paigale jääb, kus meile hiljem ehk warem hirmus õnnetus kaela saab tulema. Waata Gibson tundis seda oma weres ette ära ja läks parem minema. Oh et kapten parem ühe korra aru saaks ja kõrgele mere seljale tagasi lähaks.“

Kapten ja mõned ohwitserid olid parajast teki peal, kui Rambuda lootisfuga ligemalle tuli.

„Mis tont see on?“ hüüdis tüürman. „Üks must meie lootisfikus?“

Igaüks pani seda lugu imets ja mõned töid püüsid platsi, et nendega wägise neegrit laewale tulema ehk seisma sundida; aga nad nägid warsti et sundimist waja ei olnud, sest Rambuda tuli sirgest nagu nõorist laewa poole ja andis märki, et ta üles tahab tulla.

Holborn oli isegi uudise himmuline, mis uudist see must peaks tooma ja ootas teda trepi juures. Wähe aja pärast jõudis neeger senna, astus treppi mööda ülesse ja küsis selges inglisi keeles: „Kus on selle laewa kapten? Mina soowin temaga rääkida.“

„Mina olen see,“ wastas Holborn; „mis on sinu soowimine?“

„Minul on üks sõnum sinule, aga see on üksi sinu kõrwadelle.“

„Siis tule minu järele.“

Must läks kapteni kajutisise; ohwitserid ja soldatid waltisid suurte filmadega järele, sest nemad ei tahtnud miski wiisi aru saada, mis neegril kapteniga tegemist oli.

Holborn tähendas käge kajutis ühe istme peale; Rambuda jäi aga püsti seisma ja ütles: „Masfa, mind saadab minu härra, see hea Gibson. Tema on orjakauplejate juu-

res ja on täieste ammetis. Üks Beluf on praegu täis laaditud sadamas, ja iga pääw tuleb orje mägedest lisaks juure, sest kuningas Shirwan müüb oma alamaid odawa hinnaga selle hirmsa walge mehele, nimega Stuart. Beluf ei wõinud weel sadamast wälja minna, sest see saab ühe kollase tule läbi keelatud. Sinu laewameeste hulgas on üks äraandja, nimega Seimur. See annab orjakauplejatele kollase tulega märki, ja need teadwad siis, et nad wälja ei tohi tulla. Arwata on, et tema selle kollase tule laewa mastis on pidanud, täna ööse põles aga see tuli seal mäe otsas, sest et see Nelsoni laewa mastidest kõrgem on. Pane Seimur ahilasse, et tema tuld põlema ei wõi panna. Siis tuleb Stuart oma urkast wälja, ja sina wõid ta kinni ja temalt orjad käest ära wõtta. — Weel üht asja lasseb minu härra sinule öelda: Saada muist oma sõjamehi maale, et sadama oma kätte saad. Sina saad siis kuningas Shirwani, kes oma alamaid müüb, trooni pealt maha lükkama, ja ühe mehe asemelle panema, kes inimese lihaga ei kauple."

Kapten oli selle teaduse peale kindlaste walmis, etteantud nõu korda saatma.

„Jää sina seie minu kajutisje, Rambuda," ütles kapten. Ma ei wõi sind oma rahwa hulka lasta, sest nemad saaksid kõiksugu küsimistega sinu peale käima. Parajal ajal saadan sinu jälle tagasi; aga sina ei tohi sellest, mikspärast seie tulid, mitte poolt sõna lausuda."

Kapten läks wälja ja patseeris tükk aega teki peal edasi, tagasi, siis andis ta madrustelle käskusid wälja ja saatis kõik, mitmesuguste toimetuste pärast teki alla, nõnda et aga üks madrust ja tüürman laewa laele jäid. Seimuri saatis tema ühte kohta tööle, kus temal koguni wõimata wälja näha oli. Nüüd pööras ta ennaft tüürmanni poole ja ütles: „Mina tahan selle neegriga maale minna, aga keegi laewameeste seast ei pea seda nägema. Muretsjege

teie selle eest. Mina saan wist hilja tagasi tulema. Kui Seimur täna õöse laewa pealt salaja ära tahab minna, siis ärge keelake teda, waid tehke weel et temal hõlpsam minna on. Muidugi teada, see sünnib kõit salaja."

Tüürman läks ratta juurest ära ja asus trepi peale wahiti, kust alla töö ruumidesse mindi, et keegi läbi ei pääseks. Kaptin aga tõi neegri kajütist wälja, käskis mõlemad madrused lootsikusse minna ja läks nendega trepist alla. Mõne minuti pärast olid nad kaldal. Nüüd ütles kaptin teise madruselle: "Sina lähä dnüüd Nelsoni peale tagasi, aga sinu pea wastab selle eest, et meie äraolek laewa pealt saladuselt jääb."

Madrus läks tagasi: "Need kolm meest aga sammusid mäest ülesse. Kui naad mäe harjal olid, otfis Holborn hoolega, kus see märgi tuli pidi seisma. Dükk aega otfisid naad ilmaasjata; häkitselt aga nägi Holborn, mis ta otfis. Ühes suures wõnhas puulohus oli üks later kollase klaasidega. Ta nättas seda ka mustale ja madruselle ja käskis neid ligema põesasse peitu pugeda, ja läks ise ka nende järele.

"Istuge aga sündjaste paigale," ütles tema, "sest meie saame wist kaua oodata."

Pääw läks ifka wähehaawalt madalamal, ja warsti kätis pillane pimedus merd ja maad. Tund läks tunni järele, jo meestel hakkas aeg igawaks minema. Wiimaks natuke aiga enne poolt ööd kuulsid nemad sammude krõbinat. Warsti oli ka walgus ja nemad nägid Seimuri, waha küünal käes, puu all seisma. Ta wõttis latre puu lohust wälja, pani maha ja seadis küündla tulega jenna sisse.

"Soo," ütles tema, "nüüd teab Stuart, et Nelson ifka weel wahi peal seisab. Täna õöse teen weel kaptenti kajütis kolli ja k. . . wõta mind, kui ta siis mitte kuhugi sadamasse sisse ei sõida."

Kui ta nüüd parajast latret puu lohuse tagasi hakkas

panema, kargasid need kolm meest põesast välja ja olid tema kullas finni.

Seimur karjus ehmatades ja kui ta kapteni enese ees nägi, langes tema kisendates maha. Holborn pani latre mere poole puud, et see maale ei paistaks, ja küsis siis madruse käest: „Miks pärast sina selle tule seie põlema tahtsid panna?“

Seimur jäi waid, sest temale ei tulnud mitte miski wabandamist meele; kogeldas wiimaks mõne arusaamata sõna välja ja langes põlwile ja palus armu, et ta ilma kapteni lubata laewast ära olla tulnud.

„Hoia omad sõnad parem järele,“ ütles kapten; „mis nõuga sina laewalt ära tulid, külap seda saame pärast näha.“

Da mõttis selle peale nõõri taskust, andis selle madruse kätte selle käsuga, Seimuri käed selja peale finni siduda.

„Mine nüüd latrega ees,“ ütles ta madruselle ja andis nõõri otsa musta kätte, et wang putkama ei pääseks. See waene tiinus ja palus ja finnitask tuhat korda, et see latre süütamine temal paljas ajawiide mäng olla ja mitte miski tähendata. Kapten ei laujund sõnagi, waid sundis kärmemine edasi käima. Mere kaldal astusid lootisusse ja sõudsid laewa poole.

„Kõik mehed teki peale!“ hüüdis kapten jo poole tee pealt.

Kõik mehed teki peale! hüüdis tüürman uuest walju häälega.

Kõik mehed tormasid ruumidest välja tüürmani ümber.

See näitask käega wait olles olla wee peale, kus neli meest kollase latrega ligemale tulid. Smeks pannes waatasid kõik jenna poole ja ei mõistnud mis see kõik pidi tähendama. Sel silmapilgul jõudis lootis kohale ja kapten tuli trepi mõõda üles laewa peale; tema järele tuli madrus kollase latrega ja Seimur finni seutud kättega ja nõõri ots musta käes, tulid kõige wiimaks.

„Astuge kõik minu ümber roodu,“ käskis kapten, ja sõna pealt olid mehed platsil. Seal näitask kapten kollase latre peale ja küsis: „Kas keegi teie seast on seda latert enne näinud?“

Kõik jäid wait.

„Kes teab ja mitte nüüd praegu ei ütle,“ ütles kapten, „seda saan mina pärast nagu süüdlasest nuhtlema.“

Ka nüüd ei astunud keegi ette.

„Kas keegi teie seast teab,“ küsis tema edasi, „et Seimur selle latrega laewa peal märki on annud?“

Jälle jäid kõik wait.

„Kas ei tea ka keegi, et tema laewa pealt wähest salaja ära on käinud?“

Keegi ei teadnud sest, aga kõik rääkisid, et tema alati tondi jutufid olla rääkinud, ja ette kuulutanud, et Nelson minna salaja wägede sunnil suure õnnetuslele wasta.

Seimur wärises nagu haawa leht ja ei julgenud filmigi üles tõsta.

„Mina loodan, et keegi tema seltsimees ei ole olnud,“ ütles kapten. „Teile on minul praegu niipalju võlga, et see mees orjakauplejatega sõprust peab ja selle latrega neile märku on annud. Wiige tema torni. Hiljem järelekuulamine saab tema süüdi selgemine awaldama.“

Silmapiik wiidi Seimur trepist alla ja pandi luku taade. Madrused aga waatasid põlastawalt tema järele, sest nii jõledat tegu ei arwanud nemad eneste keskel mitte võimalik olema ette tulla.

Süü aega käis kapten laewa lael edasi ja tagasi. Ta oli ütle mata wihane, et niisugune kõlwatu teda petnud oli ja peaaegu tema aujat nime oles wõinud teutada. Wihaga wasta tefi põrutades ütles tema iseeneses: „Minu auu ja teenistus niisuguse närukaela käes!“

Nüüd pööras ta ohwitseride poole ja ütles: „Homme hommiku enne pääwa tõusu peab laew wäljapurestamisefis walmis olema. Sgaüks täitfu hoolega oma kohut; ka kõige wähem hooletus saab kõwaste trahwitut.“

Kui ta need käsud wälja oli annud, läks ta alla ruumi

ja ütles kamandeeri ja ohwitserile: „Homme saame meie orjakauplejatega kokku trehwama; aga see ei aita, kui meie neile üksi wee peal kahju mõime teha, waid kõik see pesa on tarwis wälja pühkida. Muidugi saate teie ka selle nõuus olema, et meie naad siit kohast koguni juurtega wälja kuttume. Wõtke siis pooled mehed kaasa, nendega lähäte maale ja mõtate sadama oma woli alla. See on tarwis, et teie koke teeie lähäte. See neeger, mis minu juures on, tunneb teed, ja saab teid kohale wiima.“

Ohwitser laskis mehed filmapill platssi astuda, walis südamad ja tugewamad hulgast wälja ja astus nendega teki peale. Need mehed olid kõik heaste sõjariistadega ehitud ja rõõmsad, et kitiast laewa seinde wahest wälja saawad minna.

Poole tunni pärast olid naad kaldal. Neeger ajas ette otja ja wiis neid otjekoke pimedada metsa. Rapten heitis, kui enne weel mõned käsud oli annud, magama, ja käsits enese tund aega enne pääwa tõusu üles äratada; sest ta tahtis ise mäe otja minna ja pikafilmaga orjasadamast wälja tulijat laewa waadata.}

V.

Eähme nüüd Stuarti urkasse tagasi. Tema elab küll ühes neegri onnis, aga astume mõtes senna sisse, siis lei usu meie ennast mitte neegri onnis, waid mõne rikka Englase majas olema. Põrand oli kõige kallima tepihidega kaetud ja pilliroo ei paistnud sugugi wälja, sest et kallid siidi kangad need seinad täieste kinni katsid. Mööblid oleksid palju parem mõne würosti jaali passinud ja sohwad olid nii sündsad ja pehmed, et ka kõige ellitum keha seal peal rahul mõis olla.

Nagu eht türgi Pasha laskis ta orjad ennast passida, ja kõige wäheema eksituse kannul oli koke pambuse kepp ametis, mis alati tema käepärast oli.

„Mina tahan magama minna,“ ütles tema, ja filma-

pill oli üks must teda riidest lahti võtmas. Nüüd sirutas ta enese kotti mõõda woodi ja laskis omale pika warrega piibu, mis woodi ees roospuust laua peal seisis, kätte anda ja hakkas suitjutama.

„Must koer,“ karjus ta orja wasta, pea wahti minu telgi uſe ees, ja kui keegi ilmaſutsumata mõeras ſiſſe peaks ſipuma, ſiis kihuta temale mõel küllefontide wahele.“

Teiſe käskis tema telgi uſe ees kollase tule peale wahti pidada, ja temale filmapill öölda, kui tuli paistab.

Drjad läksid oma kästud teenistusse. See kes kollast tuld pidi wahtima, ootas ilmaasjata; ſee ei tulnud fogu ööl nähtawalle. Hommiku, kui walge wäljas oli, julges ta wiimaks onni ſiſſe tulla, ja ütles madala häälega. „Maſſa, tuli ei paistnudki täna öſſe!“

Selle sõnume peale kargas Stuart ajemelt ülesse, pani riidesse ja läks Gibſoni juure.

„Kuule sõber,“ hüüdis tema jo ees malt, Nelsonil on ootamisest himu otsas ja on ſiit kõrge mere peale ära läinud. Meie peame kohe ühe Weluki ſadamast wälja ſõiduks walmis ſeadma.“

Waewalt jõudis Gibſon oma rõõmu kinni katta, aga ta wõttis oma wiis meelt kofku ja küſis tõſſe hääle ja näuga: „Mis kuraſi Nelson purjestas?“

Kui Stuart ſelle peale waſtuſt ei wõinud anda ütles tema: „Mina ei maſſa poolt poluſkat pooliſuſe teaduſe eest. Aga et meie nüüd kampaniis kaupleme, ſiis wõin ſulle öölda, et ta pohja poole läks. See on meile ſeda parem, ſest minu laew ſeiſab lõuna pool ja meie wõime oma Weluki wäha ajaga ſinna wiia.“

Maad läksid nüüd ſeltsis orjade hoonesse. See oli üks nelja kandiline müür, ilma katuſjeta, kus ſuur lai wäraw ees oli, mis kindlaſte lufku kätis. Stuart wõttis wõtme taſtuſt ja tegi ſelle lahti. Seinadesse ümberringi olid tugewad raudrõngad ſiſſe lõõbud ja neegrid neli ja wiis tüki kimbus ſeal külles.

Need waesed katsusid oma olekut seeläbi natuke fergitada, et naad kõik korraga müüri nõjale maha istusid; aga kui üks tahtis ülestõusta, siis pidid ka teised ülestõusma. Moskitti kärbsed, mis seal kohas inimestele suureks waewaks on, olid neid õnnetumbi paistesse hammustanud. Neile oli kassinast niipalju toitu antud, et naad waewalt elada wõisid. Naad nägid selle järgi väga wiletsad wälja ja weiksed lapsed kiffendasid nälja funnil libedaste, nõnda et see iga inimesele haledat meelt pidi tegema.

Stuart oli niisuguse asjaga ammugi harjunud ja tema ülewaatjad, kes weel tooremad olid, ladusid rahu saatmiseks piltfaga halastamata sekka. Ahilad said nüüd seina küllest lahti wõetud ja orjad wiidi mere rannale.

Rannal seisid lootfikud laewa wiimiseks walmis; orjad said sisse lükatud ja weluft peale wiidud. Ahilas, nagu naad olid, said naad alla ruumi wiidud ja seal wast ahilast lahti wõetud. Need waesed olid selle pisukeste priiuse üle ütlemata rõõmsad. Wanemad ja lapsed, sõbrad ja sugulased ja abikaasad langesid üksteise kaela ja trööstisid üksteist oma wiletsuses.

Et naad orjad olid, seda naad teadsid selgeste, aga naad mõtlesid hirmuga selle tunni peale, kus naad orja turul üksteisest lahutatud pidid saama. — Meie, kes meie alati priiuses liigume, ei wõi seda südame walu nii täieste ette seada, mis need orjad peawad tundma.

Nüüd wiidi neile puu künadega laewa ruumi sisse süia. See oli küll väga alw ja wilets, siiski maitstes see neile, kes kaua aega paastunud olid, väga hea.

Kui kõik kohad täis olid, et waewalt weel püsti wõis seista, panid madrused luugid pealt lukku, et keegi putkama ei peaseks. Waesed orjad ei pannud sest suuremat tähelegi, sest nemad ei teadnudki weel, et neil selle läbi, et walgust ja wärsket õhku sisse ei lastud, uus häda ees seisis.

Gibson ja Stuart olid mõlemad laewa peal. Stuart

patseeris sügawas mõtes teki peal edasi ja tagasi. Temal liikusid kõiksugused plaanid peas. See uus lauba kompanjon oli temal tema oma mõte järele väga tarvis, sest nüüd mõis tema palju suurema summa orje ära saata, kui ta oma pisukesel Belukidega seda ütsipäine teha mõis. Seal oli jo kätuga katsuda, et see palju kasulikum pidi olema, aga see ei olnud tema meelest sugugi õige, et tema ka kasu oma uue lauba kompanjoniga pidi poolitama, ja mõtles praegu järele, kas see miski kombel võimalik oleks, poolnikust lahti ja kasu kõik omale saada. Kõige pealt tahtis tema Gibsoni laewa näha saada, kui palju rikkust sellega mõis loota teenida.

Gibson seisis parda nõjal ja waatas kurwa meelega laeneteesse, sest temal oli hale meel waeste mustade üle. Seal astus Stuart tema juure ja ütles: „Jää sina seie rannale orje ülesse ostma, mina wiin Beluki orjadega sinu laewa peale. Kas oled sellega rahul?“ „Täieste rahul!“ ütles Gibson, kes otsekohe seda oli ootanud.

„Purjed tõmmati üles ja Beluk hakkas sadamast wälja ujuma. Stuart ei tunnud vähematti kartust ja naeris südamest selle üle, et tema Nelsoni nina oma tahtmise järele võib keerata. Ankrud winnati üles, tuul puhus lahte suure purjesses ja Beluk hakkas kaljude wahelt suure mere poole liituma.

Nelson oli teisel öösel omast lahest wälja purjestanud, ja ilma tuledeta, et keegi tema käigust aru ei saaks, orjajadama ligidalle ühe saare künka taha peitu seisu jäänud, et ta iga filmapiilk, kui orjalaew urkasi wälja oli tulnud, tema peale jahti mõis hakata pidama. Kui pääw ülesse oli tõusnud, wahtis kapten Holborn hoolega kiitrega mere peale, kas orjalaew kaljude wahelt nähtawalle tuleb. Ei tuurinud kuigi kaua, seal tuli Beluk täies purjes kaljude wahelt wälja wallalise mere peale. Stuart waatas esiteks aralt kiitrega igale poole ümber ja kui ta kedagi ei näinud, purjetas julgeste edasi; et Nelson ligidal mõiks olla, ei tulnud temal meelegi.

Holborn seisib ikka kiirega teki peal ja vaatas tüdimata senna poole kust ta tulema pidi. „Ommeiti wiimaks,” hüüdis ta rõõmsalt, „ommeiti tulewad need inimese rõõmlit wiimaks meie küüsi.” Tema hääle peale kogusid kõik mehed teki peale; aga tema kästis nüüd veel kõiki wagu si olla, sest tema ei tahtnud enne taga haadata ajama, kui rõõmlite Welusi jo laugel mere peale on jõudnud, et enam võimalik ei ole oma peibuurkasse tagasi pugea. Ühe tunni pärast kästis tema ankrud üles winnata, sest orjalaew oli laugel merel. Wähe aega pärast purjestas ka Nelson põnewel purjetega sedasama kursori mööda edasi.

„Kurad ja põrgu”, karjus Stuart, kui Nelsoni kaljude tagast wälja nägi tulema, „meie oleme kadunud, kui meie õigel ajal Gibsoni laewale ei jõua, aga õnneks ei ole meie sest enam laugel.”

Orjalaew lendas nagu pääsuke edasi ja lõuneks oli tema senna kohta jõudnud, kus Gibsoni juhatusel järele tema laew pidi seisima; aga seal polnud mitte laewa räbalatki, ei näha ega kuulda.

„Araläinud!” ohkas Stuart pool hingetu; „mis nüüd teha?” Ta kutsus oma madrused kofku ja küsis nende nõu.

„Mis seal palju nõupidada on?” wastas tüürman, „Meie Welusi ei wõi pika aja peale mitte Nelsoniga wõidu joosta ja kui tema meid lagedal merel kätte saab, siis oleme otsas. Kui see meile aga õnneks lähab meie oma sadamasse tagasi saada, siis wõime kõige wähemast elu ja omandust peasta. Nelson ei pääse lahte meie järele tulema ja oma soldatid tundmata rannale ei saa tema wist ka mitte saatma.”

Stuart oli selle nõuga rahul. Nende laew keeras ümber ja ujus nagu nool lahe poole tagasi. Nelson läks laugelt nende järele, aga iga tunniga jõudis tema ligemale ja oli warsti suuretuli kuuli laugusel.

Wiimses hädas lastis Stuart oma pika suuretuli, mis

neil laewa peal oli, lagedalle tua ja saatis Nelsonile hea trobikonna kuulisid üksteise järele vastu. Mõned neist trehwasid ka külge, aga olid kauge maa tagast väga nõbrad suuremat kahju teha.

Nelson pani seda teretust natuke pahaks ja vastas omalt poolt terve külletäiega. Meri käis aga nii kõrgeste, et mitte üks kuul ei puutunud; niisama läks ka teise külletäiega. Vast neljandema külle täiega mõis Welusi lugu wiletsaks minna; purjed olid purud, paljad nirud lipendasid weel mastide külles ja ei mõtnud enam jugugi tuult.

So jõudis Stuart oma laewaga lahe suhu, seal tuli Nelsoni pealt üks laeng, mis Welusil mastid pealt maha pühkis ja mittu auku rummule sisse lõi, nõnda, et see enam edasi minna ei mõinud.

„Paatidesse, paatidesse!“ karjus Stuart; „lase mustad kuradid peale põhja minna, kui aga meie oma elu peastame!“ Kõik läksid laewa pealt paatidesse ja kadusid Holborni silma eest kaljude wahale. Welus oli wiimsest laengist weepinnale augu sisse saanud ja wesi tungis alumiste ruumidesse, kus orjad sees olid, sisse. Need õnnetumad karjusid seda nähes suure häälega, sest nemad nägid omal lausa surma suu ees olema. Naad läksid luukide kallale, aga need olid lukkus ja naad ei jõudnud neid kõige wäega lahti murda.

Naad aitasid lapsed ülesse trepide peale, ise aga jäid wee sisse ja ohkasid ja wigasid hädalise häälega. Seal jõudis Nelson wiimaks põhja langewa Wrafi juure ja madrused kargasid kohe tefi peale. Laewameestest polnud mitte üht enam laewa peal, waid üksi orjade hädalise kõlas nende kõrwu.

Euugid olid kõwa luffudega finni pandud ja see oli koguni mõimata neid lahti saada. Seal lastis kapten kermes tua ja luugid lõhki raijuda. Range lämmatand õhk tormas sealt august wälja. Orjalaew oli ka wiimse tuhande peal põhja langemas, sest mustad olid jo kaelani wees. Naad said

aga weel kõik õigel ajal peastetud ja Nelsoni peale wiidud. Neegrite tänu oli ilma otsata; naad andsid kapteni jalgadelle suud ja wandusid temale igawest sõnakuulmisi.

„Minul pole seda tarwis,“ ütles Holborn; mina tahan teid teie koju tagasi wia, ja selle eest muret kanda, et teile ka edespidi tüli ei tehta.“

Nüüd jättis tema tüürmani laewaga lahe suu peale wahhi, et keegi wälja ei pääse, läks mustadega maale ja mööda maad orjakauplejate küla poole.

VI.

Rambuda, kes soldatidega õõ läbi edasi oli sammunud, jõudis hommiku toiduks sadama ligidale. Ühe mäe künka pealt, kust üle kõige lahe ja oru näha wõis, näitas tema neile need kohad, kuhu üfsitud salgad ette pandud pidid saama, et keegi mägedesse putkama ei peaseks. Siis wiis tema iga salga oma seatud kohta. Kui ta wiimase salga, mis kõige kaugemale seisma tuli, oma kohale oli wiinud, pidi seal üks lipp ridwa otsa ülespandama ja see pidi üleüldise edasiastumise märgiks olema.

Soldatid läksid hea meelega, kuhu tema neid wiis, sest neil oli tuline himu, orjakauplejatega, keda naad nii wäga wihtasid, kord mees mehe wasta wälja astuda, ja neile nende inetuma töö eest oma käega teenitud palka anda. Need kohad, kuhu naad wälja said seatud, olid aga nõnda laiatised et peaaegu ligi lõuneni ära kulus, enne kui kõik kohale ja sellega orjakauplejatele kõik põgenemise teed kinni saidwad. Kui ka kõige wiimased paigal olid, ütles Rambuda ohwitserile: „Minu töö on nüüd tehtud. Olge nüüd nõnda head ja laske mind minema, et mina Gibsonile oma käsu täitmise üle teadust wõin wiia.“ Seda sai temale heameelega lubatud, ja ta läks joostes alla rannale, kus ta Gibsoni

üles leidis: „Massa,“ ütles tema, siin ma olen ja olen teie kätse truuviste täitnud. Soldatid on kõik käidavad kohad mägedes kinni pannud, ja saavad warsti sadame poole alla tulema.“

„Mina tänan sind!“ wastas Gibson. „Sa kuulsid wist tee peal tulles suuretükki paukusid. Nelson ja Welut olid wist üksteisega tulises tülis, aga paugud jäiwad wait, ja mina arwan, et minu wärske sõber Stuart Holborni jõudu wist maitsta sai. Sinule niipalju uudist, et mina Mirjami ja lapse Shirwani käest äraostsin. Sa leiad naad mõlemad onnist.“

Neeger unustas rõõmu pärast tänu, ja ruttas nii ruttu, kui jalad lubasid, onni poole. Mirjam, kes teda eemalt nägi, ruttas poeate jüles wasta ja langes tema kaendla. „Kas tead?“ ütles ta rõõmu pärast nuttes, „Massa Gibson ostis meid Shirwani käest ära, ja meie wõime edespidi ühte kofku elama jääda.“

„Ja, ma tean feda,“ wastas Kambuda. „Massa on hea; aga ka Shirwan ja Stuart saawad warsti oma palga kätte saama.“ Kunni nemad kaheliste onni sisse läksid ja üheskows rõõmustasid, paistis räägitud mäe künkal lipp ja soldatid hakasid kõik sadama poole edasi minema.

Selsamal ajal paistis ka wee peal Weluti paat, kus peal Stuart oma meestega oli, ja sõudis kaldale. Wandudes astus Stuart lootlikult wälja ja tõutas suurstates Nelsoni tulew kord kõige täiega põhja lasta. Et ta oma wiha muud wiisi ei wõinud jahutada, wõttis ta piitsa ja läks orjade hulka, mis weel laewa wiimata, ahilas olid, ja ladus piitsaga nende hulka, et weri taga. Siis heitis oma pehme sohwa peale seljale, wandus nagu eht türlane ja tõukas iga ühte, kes ligi juhtus tulema, jalaga enesest eemale.

Ühe tunni eht wõis tema sel wiisil ullanud olla, seal tormas üks orjadesubjas ahmiga tuppä karjudes: „Härä, härä, kurat on lahti, meie oleme kõik kadunud!“

Stuart kargas asemelt ülesse ja küsis arglikult: „Mis on, mis on?“

„Inglise laewa soldatid!“ kogeldas kühjas.

Baewalt oli see sõna kühja suust tulnud, seal oli ka Stuart tuast väljas ja põgenemas. Tema sõbrad ja abimehed läksid tema järele; naad ei jõudnud veel kuigi kaugale, kui naad soldatid iga tee kohta mõõda sadama poole nägid tulema. Üksainus koht oli veel wallali, see oli see kõige kaugem nurg teisepool lahe sõrmas, kus häkilised kalju mäed kohe mere kaldast ülesse kerkisid ja üks kitsas tee mägedesse viis.

„Seda teed mõõda peame meie põgenema!“ hüüdis Stuart oma sõbradelle. „Tulge minu järele!“

Naad jooksid tulise ruttuga jenna poole, aga veel ei olnud nemad kuigi kaugale jõudnud, kui neile, seiske paigal, mägedest wasta hüüti ja selsamal filmapilgul astus kapten Holborn mustadega, keda tema surmast oli peastnud, nähtawalle.

„Sadamasse!“ hüüdis Stuart. „Seal mõime kaljude wahel veel tükk aega wasta panna!“

Soostes nagu tulles, läksid naad tagasi, astusid lootsi-kusse ja läksid teise Welusi peale, mis sadamas antru peal seisis. Selle ajaga jõudsid soldatid ikka ligemalle. Enne kui laew paigast jõudis, olid naad rannal ja lasksid püssidega põgenejate järele. Laew aga liikus wee peal edasi, ja oli warsti kaljude warju kadunud.

„Naad ei pääse meie kääst kuhugi,“ ütles kapten, „sest lahe suus seisab Nelson wahi peal ja meie oleme siin igal pool kaldal ees, aga nende kinnipüüdmise saab veel mõne mehe elu maksma, sest nemad saawad meeleäratamisega wastu panema. Peastame parem enne wangid lahti.“

Kapten läks nüüd orjade hoonesse ja laskis need ahilast lahti päästa. Kui need kuulsid, et nemad nüüd priid pidid olema, ei olnud nende rõõmul otse ega äärt. Kapten aga

käskis, et kõik neegrid palmipuude alla lageda platssi peale kofku pidid tulema. Kui kõik tema ümber olid, rääkis tema neile: „Mina olen teie saadetud, orjakauplejatega sõda pidama ja orje nende käest ärapestma. See viimane on nüüd Sumala abiga sündinud, aga mina kuulen et kuningas Shirwan orjakauplejatega ühes nõus on. Mis aitab minu abi teile, kui teie oma kodu see kaup ikka käimas on. Sellepärast olen mina nõuks võtnud, Shirwani trooni pealt maha lükkata ja õige valitseja Rambuda jälle tema päris trooni peale tagasi panna.“

„Selle peale õiskasid neegrid rõõmuga: „Rambuda peab meie kuningas olema!“

Üksainus vaatas kurvalt maha, ja see oli Rambuda ise. „Mina ei või kuningas olla,“ ütles tema, „sest mina olen Massa Gibsoni päris.“

Seal võttis Gibson tema ja Mirjami käest kinni ja ütles: „Teie olete mõlemad priid ja poeg veel peale kauba.“ Nüüd oli rõõm suur ja mustad heitsid oma künka ette põlvili maha ja andsid tema jalgadelle suud. Kui esimene tühing mööda oli, ütles Holborn: „Mina tulen teiega mägedesse ja lükkan Shirwani trooni pealt maha. Enne seda tahan mina aga neid inimesi kauplejaid karistada, ja teie peate mind aitama.“

Kõik õiskasid rõõmuga selle nõu kaasa.

„Rambuda,“ ütles kapten, „kui sina ümber selle mäe lähäd, saad sina hõlpsaste Nelsoni juure. Mine ja vii tüürmanile teadust, et widewikus need laewale jäänud soldatid paatidega lahesse peawad tulema. Meie teeme siin sedasama ja võtame siis selle Beluki kahe tule wahale.“

Rambuda läks kohe teele; kapten aga käskis nälgaste neegritelle ja soldatidelle süia muretseda, et siis tugewamine tapluselle võiksid minna.

Kui pime tuli, said kõik alustjed mis sadamast leiti,

kofku otsitud ja sõjameestega täidetud. Muist alustes olid neegrid, kell' muid sõjariistu ei olnud kui dolhid ja muist alustes olid soldatid pika pajuneti püssidega. Tasa sõudis nüüd see Blott kaljude wahete kanawitesse. Tükk aega ei leidnud nemad Weluki üles ja sõudsid sooda edasi. Korraga kuulsid nemad teisepoolt küllest paukusid, julge teadus, et Nelson oma mehed wälja oli saatnud; aga orjakauplejad näitfid wäga ägedaste wasta panema, sest wäga tihti kuulus see juurtükk paukuma, mis neil kaugas oli. Wiimaks nägid naad Weluki oma ees lagedas wees olema. Kuu paistis selgeste. Et see wäga kergest wõimalik oli, oma kuulide läbi kahju saada, sellepärast lastis Holborn ühe kõrwalise kanawisise keerata ja ümber kalju teiselt poolt Weluki juure sõuda. Kui nemad parajast ümber kalju keerasid, oli taplus kõige tulifem, ja Holborn pidi ka omad mehed pealehakamiseks lamandama. Seal tuli korraga miski ette, mis neid waatama ja imeks panema sundis. Neeger Kambuda oli lootsilust wette hüpanud ja ujus, kuulidest mis temal üle pea lendasid, tähele panemata Weluki juure. Nagu kas ronis ta mööda laewa seinu ülesse ja hüpas rõõmuksiga teki peale. Mittu tükki astusid temale wasta teda maha lööma, aga tugewa jõuga puistas tema need kabele poole ja oli silmapilk Stuarti kōris kinni ja tõmmas selle karkapalli maha. Kui nüüd Stuarti sõbrad nägid, et temaga asi otsas oli, hüpasid kõik üle pea ja kaela üle parda merde, et ujudes ligidalle saarele pelgu peasta; aga ka see oli ilmaasjata lootus, sest igalt poolt tulid lootsilud ligi ja püüdsid naad nagu purikad wee seesse kinni. Kui teised Weluki peale tullid, leitsid nemad Kambuda Stuarti kõrwas põlwili maas olema ja nii pea kui Stuart ülestõusta katsus, oli must rufikas tema kaeluskes kinni. Ta wilets pattus nüüd ühe summa kulda teise järele, kui teda põgeneda laseks, aga Kambuda raputas selle peale pead ja ei wõtnud seda kuuldagi.

Wõitlemine oli mööda, ja orjakaupmees kõige oma perega Holborni läes.

„Homme,“ ütles Holborn, „teeme tööd edasi, täna on tarwis magada.“

Suurem jagu mehi said jälle Nelsoni peale tagasi saadetud; üks pisuke salt jäi aga maale. Stuart sai Nelsoni peale ahilasse pandud.

Teisel hommikul, enne kui pääw oma kulla kiired üle mägede ja orgude puistas, jautas Holborn omad mehed lahte jausse. Kambuda sai mustade walitsuse oma kätte, selle käsuga, Shirwani põgenemise teed kindla maa poolt kinni panna; tema ise läks oma soldatidega otsekohe Shirwani pealinna poole teda kinni wõtma. Mida kõrgemalle nemad mägedesse jõudsid, seda ilusam oli waatus ja seda rohkem kirjuid lindusi ja kärjajaid ahwisid paistis neile filma. Soldatid olid loomuse ilust waimustatud ja isegi Holborn, kes lõunapoolse maade ilu kõiges kenaduses näinud oli, sai liigutud. Rahju küll aga nende filmad nägid ka palju, mis rõõmulik näha ei olnud. Mitmes külas, kust naad läbi läksid, nägid nemad kuninga Shirwani orjapüüdjad hullumas ja inimesed pelgus olema. See ahnepäits püüdis lõpmata oma kulla hinutäiteks waeseid ilmasüüta inimest kinni. Üks pisuke süü ehk wastane sõna oli küll, seal olid kinniwõtjad kohe platsis. Keda naad kätte said, wiisid esiteks kuninga juure ja sealt said need mere ääre müümitseks ärawiidud. Holborn laskis need inimeste jäägrid kinni wõtta ja oma wäe taga wangide kombel edasi wiia. Mõned pääsid ka hoopis jooksu ja ruttasid ees Shirwanile Eurooplaste tulikut kuulutama. Seda kuuldes tuli suur ehmatuse musta kuninga peale. Ta istus kõige oma ülematega kamelide selga ja põgenes mägedesse. Sellega aga läks tema wihma käest räästa alla, sest tema kõige wihasem waendlane Kambuda tuli temale seal oma wihasest põlewa wäega wasta. Ta

latjus kõrwale keerata, aga igalt poolt sai tema eest põgene-
mijetee kinni pandud, ja viimaks jäi tema nii kitsikusse,
et ta ilma vastupanemata ennast wangi andis.

Dma rahwa kombet teades, walmistas ta ennast surma
wasta, aga Holborn ütles: „Sina ei pea mitte surema,
aga mina tahan sinu ja sinu abilised ühe tühja saare peale
wiita, kus toiduse puudust ei ole, ja kus teie kellelegi kahju
ei saa teha.“

Rambuda ja Mirjam said suure rõõmuga jälle trooni
peale tõstetud, ta tõutas püha wandega Holborni ees, orja-
kauplemise igaweste maha jätta.

Kui asjad korras olid, läks Holborn wangidega laewa
peale tagasi. „Siin sama paigas ja mustade filma all
tahan mina orjakauplejate üle kohut mõista,“ ütles kapten
ja käsits kõik ohwitserid ja laewamehed teki peale koguda.
Kui kõik koos olid, said Stuart ja ühe filmaga Seimur
ahilas ka teki peale toodud ja suure masti külge seutud.

Holborn seletas weel kõigile, et tema nende üle kohut
tahab mõista ja seadis ohwitseridest ja soldatidest ühe kohtu
kõrku, mis neile otsust pidid mõistma. Stuart wastas, et
see kapteni õigus ei ole ja et Inglismaa kohtud üksi tema
üle otsust wõiwad teha ja nõudis et teda senna pidi wiidama.

„Minul on tema üle weel midagi rääkimist,“ ütles
Holborn. „Sest on umbes kümme aastat teed, siis oli
Nelsoni madruste hulgas üks Stuart, kes kõiksugu pahanduste
tempudega enam kui üks lord wõlla wäärt süüd tegi. Minu
heldus oli kahju tema wastu nii suur, et mina teda kinnigi
ei pannud, waid lahti jätšin. Seal warastas tema kõik
minu raha ja wäärtasjad ja põgenes.“

Kapten jäi wahe peal wait ja waatas kahwatand
Stuarti filmi, siis rääkis ta edasi: „Nüisuguse warga ja
põgeneja üle on laewa kaptenil alati õigus kohut mõista.
Aga Stuart tegi weel enam, tema pruukis minu raha

pärisorjade kauplemiseks ja saatis sellega tuhanded hinged viletsuse sisse. Süü aega läks temale õnneks, meid petta ja ennast nuhtluse eest hoida, aga nüüd on ta õiguse hammaste wahale sadanud."

Niisugust teadust ei olnud kohtumõistjad keegi oodanud. Nende wihane waate tunnistas Stuartile, et temal nende ees armu lootat ei ole.

Holborn rääkis edasi: „Seimur oli nendega ühte kampaniisse hakanud, ja on neile laewa latrete seadmise ja muu märkidega lõpmata märki annud, et ennast Nelsoni eest teadsi hoida, nõnda et meil iialgi enam õnneks ei tahtnud minna neid kinni saada. See on üks inetu juudase kaup ja mina küsin teie käest nüüd, kuida niisugused inimesed trahwitud peawad saama."

„Kõis kaela!" oli wastus ühest suust.

Ühe tunni pärast, mis neile weel aega lubati, ennast oma wiimise otja peale ette walmistada, ripusid nende surnukehad masti külles. Nelson purjetas sealt kohast ära ja õõse said kurjategijate kehad merde heidetud.

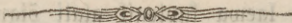
Nelson lendas nagu pääsuke mõõda weepinda edasi.

Kolmandamal pääwal pidas ta ühe saare juures kinni ja mustad said maale wiidud.

„Ühe aasta pärast tulen mina tagasi ja waatan, kuida teie elama olete hakanud," ütles Holborn neid maale pannes.

Mustad asusid rõõmuga, et surmasti olid peasnud, saarele elama; Nelson sõitis jälle edasi ja tagasi ja nüüd juhtusid tihti pärisorjade laewad nende kätte, ja mustad said peastetud.

Meie peame aga Sumalat tänama, et pärisorja põli ja inimeste kaup aast' aastalt kahaneb.

H. Laakmann'i ja W. Just'i (pagar Hoffmann'i majas. wene poodide wastas) **Gesti raamatupooides**, nii kui **E. J. Karow'i** (Tartus ja Willandis) ja **Ch. Hoppe Saksa raamatupooides**, meie trükikojas Konditor Borki majas, raadikoja kõrwal Tartus, ja pääle selle weel **Kluge & Ströhm'i**, **Wassermann'i** ja **Nastal'i** juures Tallinas, **Jakoby & Comp.** juures Pernus, **Ed. Linde** juures Paides, **M. Rudolff'i** juures Walgas, **Ch. Lange** juures Kuresaares, **Lankky** juures Narwas, **Frey** juures Wolmaris, ja **Wolfram'i** juures Pihlwas on saada:

Kalewi poeg. Üks ennemuistene Gesti jut. Rahestlümnes laulus. Kolmas trük. Hind 1 rubla 20 Kop.

Jutustused Benemaalt. Hind 20 Kop.

Gessimene noor juttomees. Hind 25 Kop.

Uus saksa keele õppimise-ramat marahwale. I. jaggo. Teine trük. Hind 30 Kop.

Beike makele sannaramat. Hind 90 Kop.

Kleine estn. Handgrammatik. Hind 50 Kop.

Uus tekaia ramat, kus sees on ilmalikkud näggemissed agga waimolikkud tähhendamissed. 3. jaggo. Hind 20 Kop.

Küssimised ja kostmised wannast ja uest Testamendist. I. jaggo. Hind 20 Kop.

Tuletorn. Hind 50 Kop.

Kooli teadus. Hind 30 Kop.

Josep Haideni ellokaik. Üks illus jut. Hind 20 Kop.

Jaggapäiwane loddone Jummalatenistus. Hind 5 Kop.

Ewa sannum ja terretamine ehk 10 kaunist laulo jõe ajal. Hind 7 Kop.

Maggusad pähkletterakesed noore ja wannale õppetuseks ja ajawiteks. Hind 10 Kop.

Wanne ja õnnistus. Hind 30 Kop.

Beike jutto ramat, kus sees on nelli kentsakat jutto. Hind 10 R.

Beike lauloram. Hind 5 Kop.

Willandi laulik. Teine parandatud trük. Hind 25 Kop.

Üks ramat wannast rahwast. Hind 5 Kop.

Lille pöösas ehk elu ja armastus. Hind 10 Kop.

Metsa roosid. Lille pöösas ehk elu ja armastus. Teine jägu. Hind 8 Kop.

Arakadunud poeg. Wiis jutlust saksa keelest ümbertõlkitud. Hind 25 Kop.

2. —
Aldwokat tohtri ametis. Eustmäng neljas waatuses.

Hind 25 Kop.

123 **Mureka metsades.** Hind 18 Kop.

Matia kirriko koggodus. Hind 12 Kop.

Mo Isamaa. Hind 15 Kop.

Gestirahwa õhtone juttustaja. Hind 12 Kop.

Õppetus kuida ja wõid rikkaks jääda. Hind 12 Kop.

Kassuline kõgi- ja majapidamise ramat. Hind köidetud
1 Rubla 20 Kop.

Õõistlik majapidajaja ja laste kaswataja. Hind 50 Kop.

Õõsilastest ning nende pidamisest. Hind 30 Kop.

Piibli salmid katekismusse selletusseks. Hind 12 Kop.

Saaremaa onupoeg. Hind 16 Kop.

Särane Kul'k eht sada walka tangusoola. Hind 40 Kop.

Saksakeele õppimise jubhatamine. Teine trükk. Hind 25 Kop.

Sioni meetilgad eht süddame toidus. Teine jaggo.

Õõsimenne ja teine pool. Hind 40 Kop.

Pagle Leno laul. Hind 3 Kop.

Kulla wõimrus. Hind 20 Kop.

**Sioni tefäia pegel, eht üks wägga armas ja halle jut
wannematte ja lastele.** Hind 12 Kop.

Beike külwimees. Hind 40 Kop.

Üks asi on tarwis.

Uus jutlusse ramat.

Hind köitmata 1 Rub. 60 Kop., köidetud 2 Rub.

Tellimise pääle on saada:

Piwi-, Gesti- ja Kuura-maa

Kooli-seina-faart.

Saksa, maa ja latti keeli.

Lakeeritud ja rulli pandud

Hind 5 Rub. 50 Kop.

Pinase riide pääl mapi sees

Hind 4 Rub. 50 Kop.

Schnakenburg, raamatutrükija Tartus.